

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ilmoitusvelvollisuus -menettelyohjeet

Varhaiskasvatuksen henkilöstön ilmoitusvelvollisuus

Ilmoitusvelvollisuus varhaiskasvatuksen toteuttamiseen kohdistuvasta epäkohdasta tai epäkohdan uhasta tuli voimaan 1.8.2021. Ilmoitusvelvollisuuden tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen henkilöstön keinoja puuttua lapsen varhaiskasvatukseen kohdistuviin epäkohtiin tai niiden uhkiin, jotta ne tulevat nopeasti tietoon ja niihin voidaan puuttua ajoissa.

Ilmoitusvelvollisuus koskee kunnan, kuntayhtymän ja yksityisen palveluntuottajan järjestämää tai tuottamaa päiväkotitoimintaa ja perhepäivähoitoa. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös avointa varhaiskasvatustoimintaa siltä osin, kun toiminnassa on noudatettava varhaiskasvatustalain. Näitä pykäläitä ovat: lapsen edun ensisijaisuus (4§), palveluiden tuottamistapa (5§), varhaiskasvatusympäristö (10§), osallisuus ja vaikuttaminen, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (21§), paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat (22§) ja luvut, joissa säädetään toiminnan hallinnosta ja valvonnasta, rahoituksesta ja maksuista sekä valvontaviranomaisen päätöksiin liittyvistä oikeusturvakeinoista.

Lisäksi ilmoitusvelvollisuus koskee myös päiväkodissa järjestettävää esiopetusta soveltuvin osin: päiväkodissa järjestettävään esiopetukseen sovelletaan päiväkodin ryhmäkoosta ja henkilöstömitoituksesta koskevia pykäläitä sekä valvontaan liittyviä varhaiskasvatustalain 55—58 §:iä. Perusopetuslain 628/1998 2 §:n 1 momentin nojalla esiopetuksen tavoitteena on osana varhaiskasvatusta parantaa lasten oppimisedellytyksiä.

Ketä ilmoitusvelvollisuus koskee

Ilmoitusvelvollisuus koskee varhaiskasvatuksen opettajaa, varhaiskasvatuksen sosionomia, varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, perhepäivähoitajaa, sekä varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. Ilmoitusvelvollisuus ei koske esimerkiksi avustajaa, harjoittelijaa tai muuta toimipaikassa työskentelevää työntekijää kuten keittiöhenkilökuntaa tai siivoajaa. Ilmoitusvelvollisuus koskee sekä vakituisia, että määräaikaisia työntekijöitä.

Toimi näin:

Jos huomaat epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, tee ilmoitus asiasta viipymättä varhaiskasvatuksen esimiehelle.

- Ilmoitus tehdään Ilmoitusvelvollisuus – lomakkeella, jotta ilmoitukset voidaan dokumentoida ja tarvittaessa myöhemmin todentaa, että henkilökuntaan kuuluva on täyttänyt ilmoitusvelvollisuutensa.
- Ilmoitus tehdään omalla nimellä. Ilmoituksen voi tehdä myös työyhteisö.

- Ilmoitukseen ei kirjata varhaiskasvatuksen työntekijöiden tai lasten henkilötietoja.
- Ilmoitus voidaan tehdä salassapitosäännösten estämättä, jos se on välttämätöntä asian käsittelemiseksi ja epäkohdan, tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.
- Ilmoitusvelvollisuus koskee vain sellaisia epäkohtia, jotka henkilö on itse havainnut ja pystyy sen todentamaan.
- Ilmoitusvelvollisuuden noudattamatta jättämisestä ei sanktioida.

Mitä ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluu?

Epäkohdaksi katsotaan esimerkiksi (luettelo ei ole tyhjentävä):

- asia tai tilanne, jossa varhaiskasvatuksen tavoitteet, lapsen hyvinvoinnin tai kasvun, kehityksen tai oppimisen edellytykset vaarantuvat varhaiskasvatuslain vastaisesti
- tilanteet, joissa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri on lapsen kehitykselle vahingollista tai jossa epäkohtiin puuttumista pyritään estämään henkilöstöä vaimentamalla tai epäkohtia piilottelemalla ja tämä muodostaa uhan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiselle
- tilanteita, joissa toiminta tai olosuhteet voivat johtaa varhaiskasvatuslain tai sen tavoitteiden toteutumisen vastaiseen tilanteeseen, esim. varhaiskasvatuksen tilat eivät ole terveellisiä, turvallisia tai vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin
- tilanteet, joissa varhaiskasvatuksen henkilöstön määrästä ja mitoituksesta poiketaan lainvastaisesti

Mitä ilmoitusvelvollisuus ei koske?

- Ilmoitusvelvollisuus ei koske muita mahdollisia epäkohtia, esimerkiksi työntekijöiden välisiä erimielisyyksiä, vaan ainoastaan sellaisia epäkohtia, jotka kohdistuvat, tai joilla voisi olla vaikutusta suoraan lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseen.
- Ilmoitusvelvollisuus ei korvaa lastensuojeluilmoituksen tekoa. Lastensuojeluilmoitus tehdään silloin, jos varhaiskasvatuksen työntekijä on tehtävässään saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelutarpeen selvittämistä.
- Ilmoitusvelvollisuus ei koske lapsen tuen tarpeen selvittelyä.

- Ilmoitusvelvollisuutta ei tule sekoittaa työturvallisuuslain (738/2002) 19 §:n mukaiseen vioista tai puutteellisuuksista ilmoittamiseen, sillä kyseisen työturvallisuuslain pykälän tarkoituksena on työntekijän suojaaminen.

Mitkä ovat ilmoituksen tekijän oikeudet?

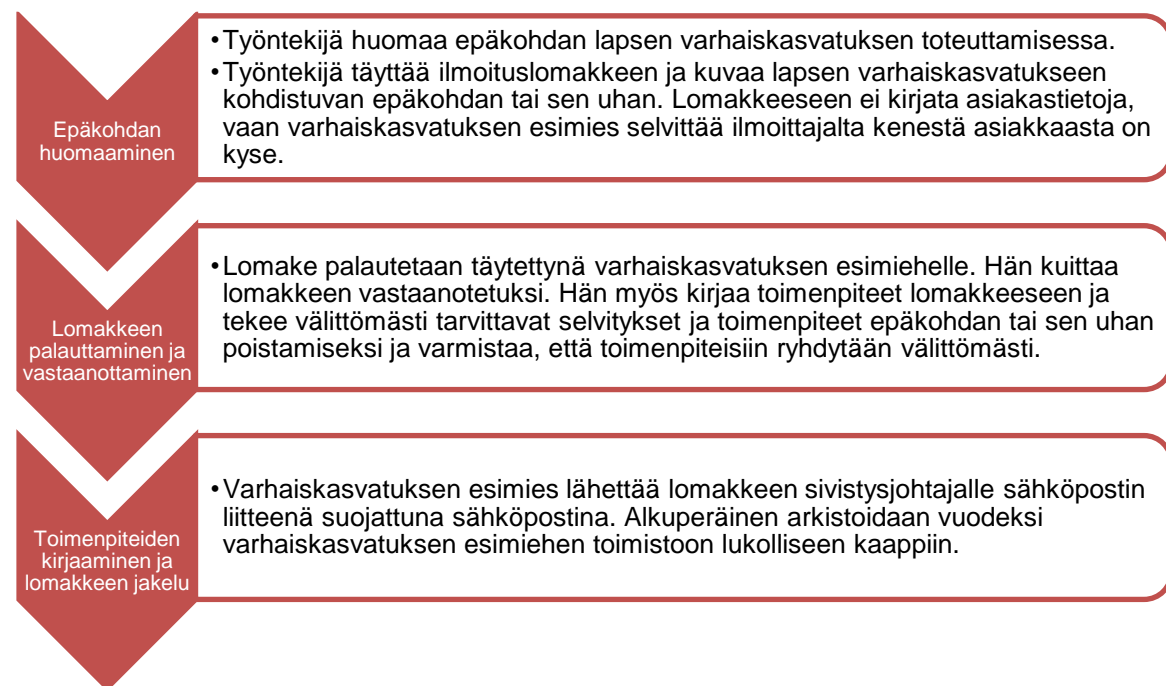
Ilmoitusvelvollisuus on osa työntekijälle kuuluvia velvollisuuksia. Ilmoituksen tekijään tai tekijöihin ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia.

Jos epäilee, että esihenkilön tai ylemmän johdon käyttäytyminen muuttuu ilmoituksen tekemisen jälkeen, tulee asiasta keskustella johdon kanssa työpaikalla. Asiasta on hyvä keskustella myös työtiimissä, jotta saa useamman ihmisen havainnot tilanteesta. Kohtelun muuttumisesta on hyvä esittää mahdollisimman konkreettisia esimerkkejä, jotta tilanteen korjaamistoimenpiteissä löydetään yhteinen näkemys. Tarvittaessa voi pyytää keskusteluun mukaan työsuojeluvaltuutettua.

Mitä tapahtuu ilmoituksen jättämisen jälkeen?

- Ilmoituksen vastaanottaneen varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaavan henkilön tulee ilman aiheetonta viivytystä käynnistää tarvittavat toimet epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.
- Ilmoituksen vastaanottaneen henkilön tulee ilmoittaa asiasta aina edelleen varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle, jotta epäkohta tai ilmeisen epäkohdan uhka on myös varhaiskasvatuksen johtavan viranhaltijan tiedossa mahdollisia myöhempiä toimenpiteitä varten.
- Jos epäkohtaa tai ilmeisen epäkohdan uhkaa ei pystytä itsenäisesti poistamaan varhaiskasvatuksen toimipaikassa, on varhaiskasvatuksen johtavan viranhaltijan annettava asiassa tarpeellista ohjausta ja neuvontaa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan poistamiseksi.
- Varhaiskasvatuksen johtavan viranhaltijan on ilmoitettava asiasta edelleen aluehallintovirastolle tai Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirastolle, jos epäkohtaa tai sen ilmeistä uhkaa ei toimenpiteistä huolimatta poisteta.
- Ilmoitukset säilytetään, kunnes vuosi on kulunut sen kalenterivuoden päättymisestä, jona ilmoitus tehtiin.
- Ilmoituksen alun perin tehnyt työntekijä voi edelleen käyttää kantelu-oikeuttaan aluehallintovirastoon. Ilmoitusvelvollisuuden tarkoituksena ei ole kaventaa muita varhaiskasvatushenkilöstön käytettävissä olevia keinoja epäkohdista ilmoittamiseksi.
- Henkilöstöllä on aina oikeus myös ohittaa varhaiskasvatuksen toimipaikan toiminnasta vastaava henkilö ja ilmoittaa epäkohdasta tai epäkohdan uhasta suoraan varhaiskasvatuksen johtavalle viranhaltijalle esimerkiksi pelätessään kielteisiä vastatoimia.
- Ilmoituksen tehneellä henkilöllä on kohtuullisen ajan kuluessa oikeus saada tietää mihin toimenpiteisiin ilmoituksen takia on ryhdytty.

Ilmoitusvelvollisuuden käsittelykaavio

Ilmoitusmenettelyyn liittyvistä asioista on tiedotettava

Kunnan ja yksityisen palveluntuottajan tulee tiedottaa henkilöstölleen ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista.

Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista koskevat menettelyohjeet on laadittava kirjallisena ja pidettävä julkisesti nähtävillä.

Ilmoitusvelvollisuudesta ja sen käyttöön liittyvistä asioista tulee tiedottaa kaikkia varhaiskasvatuksen toimipaikassa työskenteleviä henkilöitä. Myös niitä, joita ilmoitusvelvollisuus ei koske (esimerkiksi toimipaikan mahdollista keittiöhenkilökuntaa). Yksityinen palveluntuottaja voi liittää menettelyohjeet omavalvontasuunnitelmaan.

Miten ilmoitus tehdään?

Ilmoitus tehdään varhaiskasvatushenkilöstön ilmoitusvelvollisuuslomakkeelle välittömästi, kun työntekijä havaitsee asiakkaaseen kohdistuvan epäkohdan tai sen uhan. Lomake on perehdytyskansiossa, intrassa ja kunnan nettisivuilla.

Lisätietoa: <https://okm.fi/varhaiskasvatuksesta-kysyttya>